

YEVROPA ITTIFOQINING 1950-YILDAGI “INSON HUQUQLARI VA ASOSIY ERKINLIKLARINI HIMOYA QILISH TO`G`RISIDAGI KONVENSIYA”GA QO`SHILISHINING O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Tursunaliyeva Gulbahor Abduqahhor qizi

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti magistranti

gulitursunaliyeva_bk.@email.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yevropa Ittifoqining 1950-yildagi “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risidagi konvensiya”ga qo`shilishining o`ziga xos xususiyatlari to`g`risidagi fikr mulohazalar keltirib o`tilgan. Huquqiy va ilmiy munozaralarga mavzu bo`lgan Yevropa Ittifoqining 1950-yilgi konvensiyaga qo`shilishi masalasi o`nlab yillar davomida o`z dolzarbligini yo`qotmagan. Ushbu jarayonning o`zi, shubhasiz, dolzarb bo`lishiga qaramay, Yevropa Ittifoqining ta`sis shartnomalari huquqiy va texnik qiyinchiliklar va o`zgartirishlarni talab qiladi. Maqolada inson huquqlarini himoya qilish tizimi uchun Yevropa Ittifoqining konvensiyaga qo`shilishining afzalliklari xususidagi ilmiy yondashuvlar bayon qilingan.

**Kalit so`zlar:** Yevropa Ittifoqi, Yevropa Kengashi, “Inson huquqlari va asosiy erkinliklari to`g`risida”gi konvensiya, qo`shilish bitimi, hamkorlik, Yevropa Ittifoqi Sudi.

Abstract: In this article, the specific features of the European Union's accession to the "Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms" in 1950 are discussed. The issue of the European Union's accession to the 1950 Convention, which is the subject of legal and scientific debates, has not lost its relevance for decades. Despite the fact that this process itself is undoubtedly relevant, the founding treaties of the European Union require legal and technical difficulties and changes. The article describes the scientific approaches to the advantages of the European Union's accession to the convention for the human rights protection system.

Key words: European Union, Council of Europe, Convention «On Human Rights and Fundamental Freedoms», accession agreement, cooperation, Court of the European Union.

Ma`lumki, Yevropa Kengashi bundan 65 yil muqaddam 1950-yildagi “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiyani qabul qilib, inson huquqlarini himoya qilish masalasini xalqaro darajaga olib chiqdi. Dunyo davlatlari tomonidan Yevropa Kengashining inson huquqlarini himoya qilish bo`yicha o`ziga xos mexanizmi mavjudligi umumiy e`tirof etilgan. Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risidagi konvensiya nafaqat inson huquqlarini himoya

qilish bo`yicha xalqaro huquq normalarining dunyodagi eng mukammal tizimini, balki xalqaro huquqiy protsessualning eng rivojlangan shakllaridan birini ham joriy etdi. Shu nuqtai nazardan, O.V. Zaychuk ta`kidlaydiki, “Konvensiyaning huquqiy tartibining avtonomligi, milliy huquqiy tartiblar va umumiy xalqaro huquqiy tartib bilan o`zaro munosabatlari, shuningdek, samarali nazorat mexanizmi bilan bir qatorda, ushbu konvensiya Yevropa uchun Inson huquqlarini himoya qilish sohasidagi asosiy qonun va noyob xalqaro shartnomaga aylantiradi”¹.

Ushbu konvensiyada hamjamiyatlar Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish bo`yicha eng muhim tarkibiy qismni tashkil etishi belgilangan. Yevropa Ittifoqining “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiyaga qo`shilishi xalqaro huquq va xalqaro tashkilotlar huquqida yagona holat bo`lib, Yevropa Ittifoqi ushbu Konvensiyaga «maxsus turdagi» qo`shilish to`g`risidagi bitimni tuzib, ular o`rtasidagi munosabatlarga xos bo`lmagan usul va amaliyotda qo`shiladi. Xalqaro hukumatlararo tashkilotlar huquqi va umuman olganda xalqaro shartnoma huquqida bu jarayon hamkorlikning maxsus xalqaro huquqiy shaklini – “maxsus turdagi” qo`shilish to`g`risidagi bitimni tuzish yo`li bilan Yevropa Kengashi konvensiyasiga qo`shilishni vujudga keltiradi. Yevropa Ittifoqining Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risidagi konvensiyaga qo`shilishi masalasi bugungi kunda Yevropa Kengashi va YeI o`rtasidagi me`yoriy o`zaro hamkorlik - YeIning Kengash konvensiyalarida ishtirok etishi sharoitida katta ahamiyatga ega bo`ldi. Uning rezolyutsiyasi asosiy huquqlarni himoya qilishda umumiyevropa birligi va izchilligini ta`minlashga, shuningdek, Yevropa Ittifoqining harakatlari e`tiroz bildirilishi mumkin bo`lgan vaziyatlarning oldini olishga bog`liqdir.

Hozirda dunyo miqyosida o`z xalqaro huquqiy rejimlarini yaratishga moyil bo`lgan xalqaro tashkilotlar soni ortib bormoqda. Bu bir vaqtning o`zida xalqaro subyektlar maqomidagi sifat o`zgarishini ham keltirib chiqaradi. 1986-yilda Vena konvensiyasining qabul qilinishi bilan xalqaro tashkilotlar xalqaro huquq subyektlari orasida muhim o`rin egalladi. Xalqaro huquq subyektlari sonining ko`payishining bevosita natijasi bu raqobatlashuvchi normalar va raqobatlashuvchi rejimlarning paydo bo`lishi bo`lib, ular o`rtasida nafaqat ierarxiya, balki o`zaro munosabatlarning aniq qoidalari ham mavjud hisoblanadi.

Yevropa Kengashi va Yevropa Ittifoqi o`rtasidagi munosabatlar tajribasi bugungi kunda har ikkala tashkilotning o`rtasida inson huquqlarini himoya qilish tizimlari bo`yicha tafovutlar mavjudligini, shuningdek, ularning institutlari faoliyatidagi muvofiqlashtirishning yo`qligi bois jamiyatda huquqiy beqarorlik xavfini keltirib chiqarishi mumkinligini ko`rsatadi. Yevropa Ittifoqiga a`zo davlatlar ushbu ikkala tashkilotning a`zosi bo`lganligi sababli, Yevropa Kengashi va Yevropa

¹ Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство / За ред. О. В. Зайчука. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. – 546 с.

Ittifoqining inson huquqlarini himoya qilish tizimlari o`rtasida qarama-qarshiliklar mavjudligiga qaramay, ikkala nazorat mexanizmiga ham bo`ysunishlari shart hisoblanadi.

So`nggi paytlarda Yevropa Ittifoqi sudi o`z qarorlarida “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiya qoidalaridan o`z yurisdiksiyasi doirasida asosiy huquq va erkinliklarning bevosita manbai sifatida tobora ko`proq foydalanmoqda. Bundan tashqari, Yevropa Ittifoqiga a`zo davlatlarning aksariyati konvensiya qoidalarini tegishli shartnoma qonunlari orqali o`zlarining ichki qonunchiligiga kiritdilar. Xususan, Avstriyada Konvensiya qoidalariga konstitutsiyaviy normalar maqomi berildi, Buyuk Britaniyada “Inson huquqlari to`g`risida”gi qonun tufayli “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiya qoidalarini ichki huquq tizimiga joriy etishga erishildi, shuningdek, ushbu konvensiyaning amaliyotga izchil rioya qilish majburiyati Germaniya Federal ma`muriy sudi tomonidan ham tan olingan.

Yevropa Ittifoqi Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risidagi konvensiya qoidalarini Yevropa hududidagi huquqlarning nufuzli katalogi sifatida tan oladi, lekin uning ishtirokchisi hisoblanmaydi. Shu bilan birga, konvensiya inson huquqlarini xalqaro himoya qilish bo`yicha asosiy hujjat sifatida bir necha sabablarga ko`ra Yevropa Ittifoqi emas, balki Yevropa Kengashi doirasida qabul qilingan. Chunonchi, Konvensiya matni qabul qilingan vaqtda (1950-yil 4-noyabr) Yevropa hamjamiyatlari va Yevropa Ittifoqi umuman mavjud emas edi; Yevropa hamjamiyatini tashkil etish to`g`risidagi shartnomaning asosiy maqsadi a`zo davlatlarning siyosiy integratsiyasi emas, balki iqtisodiy barqarorlikka erishish maqsadini ko`zlagan edi. Sababi, o`sha davrda inson huquqlari sohasini tartibga solish zarurati yo`q edi va bu xalqaro hamkorlikning boshqa sohalariga taalluqli oddiy mavzulardan biri edi. O`sha paytda inson huquqlarini xalqaro himoya qilish allaqachon Yevropa Kengashi darajasida va doirasida amalga oshirilib kelinayotgan edi. Shu bilan birga, 1950-yilgi konvensiya nafaqat Idoralar huquqiy tizimining, balki umuman Yevropa huquq tizimining muhim tarkibiy qismi ham hisoblanadi. Yevropa Ittifoqi haqiqatda Yevropa Kengashining yagona universal hujjati bo`lgan “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiyani va unga asoslangan boshqa pretsedent huquqini o`z huquqiy tizimiga to`liq qabul qildi. Bundan tashqari, 2000-yilda Yevropa Ittifoqining “Asosiy Huquqlar Xartiyasi”ning qabul qilinishi bilan Yevropa Ittifoqi darajasida inson huquq va erkinliklarini himoya qilishni ta`minlovchi huquqiy normalar tizimini bosqichma-bosqich shakllantirish boshlandi.

Yevropa Ittifoqining “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiyaga qo`shilishi, shu to`g`risidagi Memorandumga havola 1989-yil 12-apreldagi “Asosiy huquqlar va erkinliklar to`g`risida”gi deklaratsiyaning Preambulasida keltirilgan. 1950-yilgi konvensiyaga qo`shilish tarafdori bo`lgan

Yevropa Ittifoqi ikkinchi marta soʻzga chiqdi va konvensiyaning huquqiy tizimidagi mavjud boʻshliqni aniq qayd etdi. Uning fikricha, “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish toʻgʻrisida”gi konvensiyaga qoʻshilish gʻoyasi uning normalarini qoʻllash va talqin qilishda inson huquqlariga hurmatni kafolatlashning uzoq kutilgan ehtiyojiga javobdir. 1993-yildagi “Yevropa Kengashi va Yevropa Ittifoqi oʻrtasidagi munosabatlar” rezolyutsiyasida Yevropa Parlamenti Yevropa Ittifoqi fuqarolarini yaxshiroq himoya qilish uchun Yevropa Ittifoqi “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish toʻgʻrisida”gi konvensiyaga qoʻshilishi kerakligini taʼkidladi.

Ushbu masala boʻyicha 1993-yil dekabr oyida Yevropa Ittifoqi darajasida boʻlib oʻtgan muhokamalar chogʻida tegishli qaror qabul qilish uchun Yevropa Ittifoqi sudiga murojaat qilishga qaror qilindi. Yevropa Ittifoqi sudi tomonidan 1996-yil 28-martda chiqarilgan 2/94-sonli xulosada, Yevropa Ittifoqi uchun “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish toʻgʻrisida”gi konvensiya alohida ahamiyatga ega ekanligi taʼkidlangan, ammo “Yevropa Ittifoqi qonunchiligining amaldagi qoidalaridan dalolat beradiki, Jamiyatlar unga qoʻshilish huquqiga ega emas”². Sud qaroriga koʻra, qonunning baʼzi umumiy tamoyillari majburiy hisoblanadi va barcha Jamiyatlar inson huquqlariga rioya qilishlari kerak, Rim shartnomasida esa bunday narsa belgilanmagan edi. Umuman olganda, Yevropa Ittifoqi ushbu shartnomaga muvofiq Ittifoq organlariga maʼlum vakolatlar beradi, lekin huquqlarga havolani oʻz ichiga olmaydi, shuningdek, Yevropa Ittifoqi organlariga xalqaro konvensiyalarni tuzish vakolatini ham bermaydi³. Bu nufuzli fikr huquqshunoslar tomonidan keng muhokama qilingan. Olimlar va tanqidchilar Yevropa Ittifoqi shartnomalari tarkibiy qismlariga oʻzgartirish kiritish jiddiy qiyinchiliklarga olib kelmaydi degan xulosaga kelishdi. 2000-yilda Yevropa Ittifoqining “Asosiy huquqlar” Xartiyasining qabul qilinishi Yevropa Ittifoqining “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish toʻgʻrisida”gi konvensiyaga qoʻshilishi boʻyicha munozaralarni yangilash uchun turtki boʻldi. Norvegiya Oliy sud sudyasi A. Bardsen taʼkidladiki, «asosiy huquqlar gʻoyasining oʻzi Yevropa Ittifoqidagi muvofiqlikning haqiqiy asosi boʻlib, xususan, Yevropa Ittifoqiga, ham uning institutlari, organlariga ham insonlarni hurmat qilish majburiyati va ularning huquqlarini taʼminlash majburiyatini yuklaydi»⁴.

² Opinion 2/94, of the Court of 28 March 1996 (Accession by the Community to the Convention for the Protection of Human rights and Fundamental Freedoms), 1996 E.C.R. – C.M.L.R. – 1996. – V. 2. – 1759 p.

³ Barbara Brandtner and Allan Rosas. Human Rights and the external relations of the European Community: An Analysis of doctrine and Practice / Brandtner Barbara and Rosas Allan // European Journal of International Law. – 1998. – № 9. – P. 468-490.

⁴ Arnfinn Bårdsen. Fundamental Rights in EEA Law. The Perspective of a National Supreme Court of Justice / Bårdsen Arnfinn // EFTA Court spring seminar, Luxembourg. – 12th of June 2015 [Electronic source]. – Mode of access: <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/artikler-og-foredrag/fundamentalrights-in-eea-law---bardsen-03062015.pdf>

2002-yilda Vazirlar Kengashi qo`mitasi konvensiyaga qo`shilishning mumkin bo`lgan oqibatlarini texnik ekspertizadan o`tkazish uchun ekspertlarni taklif qildi. Dastlabki tekshiruv natijalari hech qanday fundamental natijalar yo`qligini tasdiqladi, chunki qo`shilish yo`lidagi to`siqlar mavjud bo`lsa, ularni yengib bo`lmaydi. Shuning uchun ekspertlar Yevropa Ittifoqining konvensiyaga qo`shilishi uchun Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qiluvchi tashkilot ham tuzilishi kerak degan xulosaga keldi.

Yevropa Ittifoqining konvensiyaga qo`shilishi masalasi tahlil qilinarkan, Yevropa Ittifoqining konvensiya bo`yicha xalqaro munosabatlarga kirishishi, birinchi navbatda, Yevropa Ittifoqi sudining yurisdiksiyasiga ta`sir qilishiga e`tibor qaratish lozim. 2009/2241-sonli rezolyutsiyada “Inson huquqlari bo`yicha Yevropa sudi insonni nafaqat yuqori organ, balki ixtisoslashgan shaxs sifatida ko`rib chiqishi kerak. Yevropa Ittifoqi tomonidan o`z majburiyatlarini bajarishi ustidan tashqi nazoratni amalga oshiradigan sud, uning konvensiyaga qo`shilishidan kelib chiqadigan xalqaro huquqiy munosabatlariga ham amal qiladi. Ikki sud o`rtasidagi munosabatlar ierarxiyaga asoslanishi mumkin emas, lekin ixtisoslashuv tamoyiliga asoslanishi kerak”⁵ degan fikrlar keltirilgan edi.

Konvensiyaga qo`shilish foydasiga yana bir kuchli dalil – Yevropa Ittifoqi institutlari hokimiyatda bo`lgan asosiy huquqlarga rioya etilishining tashqi monitoringini mustaqil ravishda yuritadi lekin Yevropa Kengashiga a`zo davlatlardagi organlar bilan bir xil tizimga bo`ysunadi. Ma`lumki, Yevropa Ittifoqiga a`zo barcha davlatlar Kengash a`zolari hisoblanadi. Bundan tashqari, Konvensiyaga qo`shilish Yevropa fuqarolariga Yevropa Ittifoqi institutlariga qarshi to`g`ridan-to`g`ri Yevropa Sudiga murojaat qilish imkonini beradi.

Yevropa Ittifoqining aynan shu konvensiyaga qo`shilish to`g`risidagi bitimni tuzish orqali inson huquqlarini himoya qilish sohasidagi tarqoqlik va uning huquqiy oqibatlarini bartaraf etish usullaridan biri sifatida qo`shilishi mumkin. Konvensiyaga qo`shilish to`g`risidagi bitim xalqaro «maxsus turdagi» shartnomalardan bo`lib, uni tuzish va kuchga kiritish tartibi ancha murakkab va uzoq muddatli jarayon hisoblanadi⁶.

Lissabon shartnomasida ko`zda tutilganidek Yevropa Ittifoqining Konvensiyaga qo`shilishi kechiktirilmaydi. Yevropa Ittifoqining vakolatlarini kengaytirish imkoniyatini olib keladi, lekin buning uchun organlar inson huquqlarini himoya qilish

⁵ Resolution 2009/2241 INI of European Parliament on the institutional aspects of the accession of the European Union to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. – Strasbourg. – 19 May 2010 [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA2010-0184+0+DOC+XML+V0//EN>

⁶ Кузьма В. Ю. Правове регулювання приєднання Європейського Союзу до Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р.: перспективи та реалії / В. Ю. Кузьма // Jurnalul juridic national: teorie și practică. – 2017. – №1(23) – С. 161-166

sohasida yagona standartlarga rioya qilishlari zarurligi majburiyatlarini yaratadi. Shuningdek, ushbu konvensiyaga qo`shilish orqali Yevropa Ittifoqi o`z fuqarolarini xuddi shunday milliy va Yevropa Ittifoqi darajasida inson huquqlarini sud orqali himoya qilish kabi vositalar bilan ta`minlaydi. Yevropa Ittifoqining ushbu konvensiyaga qo`shilishi Yevropa huquqiy makonida inson huquqlarini himoya qilish sohasida yagona standartlarni joriy etish bo`yicha tarixiy voqea bo`ladi.

Shunga ko`ra, Lissabon shartnomalari kuchga kirishi bilan 8-sonli bayonnoma orqali Yevropa Ittifoqi Shartnomasi va Inson huquqlari bo`yicha Yevropa konvensiyasiga 14-sonli Protokol hamda Qo`shilish to`g`risidagi Bitim loyihasini ishlab chiqish barcha zarur huquqiy shartlarni yaratdi va Yevropa Ittifoqining Konvensiyaga qo`shilishining eng yaxshi usulini belgilab berdi. Biroq, Yevropa Ittifoqi sudining 2014-yil 18-dekabrda 2/13-sonli salbiy qarori ushbu jarayonni noma`lum muddatga to`xtatdi, bu muammoni hal qilish esa kelajakda muhim o`zgarishlarni talab qiladi. Biroq, 1950-yilgi konvensiyaga qo`shilishi Lissabon shartnomalariga muvofiq YeIning majburiyati bo`lib qolmoqda va u doimiy ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Hatto Yevropa Ittifoqida 1950-yilgi konvensiyaga qo`shilish to`g`risidagi nizomning huquqiy mustahkamlanishiga qaramay, Yevropa Kengashi va Yevropa Ittifoqi tomonidan bunday qo`shilishning imkon qadar tezroq amalga oshirilishiga ko`maklashish uchun yaratilgan huquqiy asos yetarli emas. Ya`ni, Yevropa Ittifoqining “Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to`g`risida”gi konvensiyaga qo`shilishi masalasi bugungi kunda ham ochiqlicha qolmoqda. Shu bois Yevropa Ittifoqining konvensiyaga qo`shilishi uchun birgalikdagi samarali ishlardan tashqari, Yevropa Ittifoqi tomonidan siyosiy iroda, Yevropa Kengashi tomonidan esa qat`iyat zarur. Yaqin kelajakda tomonlarning barcha mulohazalarini, o`ziga xos xususiyatlarini hisobga oladigan va dolzarb muammolarni hal qilishga to`sqinlik qiladigan barcha to`siqlarni bartaraf etadigan bitim loyihasini yangilash yoki qayta ko`rib chiqish bo`yicha muzokaralarning yangi bosqichi kutilmoqda.

Bizningcha Yevropa Ittifoqi hamda Yevropa Kengashining Ittifoqning konvensiyaga qo`shilishi borasidagi qo`shimcha chora tadbirlari, shubhasiz, o`z ta`sirini ko`rsatadi. Shu bilan birga, bugungi kunda Yevropa Ittifoqi juda qiyin muammoga duch kelmoqda: bir tomondan, Yevropa Ittifoqi 1950-yilgi konvensiyaga qo`shilishi kerak, chunki bu xalqaro hukumatlararo tashkilotlar maqsad va vazifalarida nazarda tutilgan majburiyatlardan biri hisoblanadi. Ammo uni amalga oshirish shartlarini belgilamaslik, konvensiyaga qo`shilmagan taqdirda ham ma`lum huquqiy oqibatlarni nazarda tutadi; boshqa tomondan, Yevropa Ittifoqi sudi buni deyarli imkonsiz qildi, chunki loyihaning Yevropa Ittifoqi qonunlariga muvofiqligi to`g`risidagi xulosasida Sud bunday qo`shilish uchun muhim to`siqlar mavjudligini

aniqladi va ma'lum o'zgartirishlar qo'shilish shartnomasiga kiritilmaganligi bois uni Yevropa Ittifoqi qonunchiligiga nomuvofiq deb tan oldi.

Ahamiyatli jihati shundaki, shaxslar Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlar ustidan Yevropa Ittifoqi qonunchiligiga muvofiq ko'rayotgan choralari yuzasidan Inson huquqlari bo'yicha Yevropa Sudiga shikoyat qilishlari mumkin bo'lsa-da, Yevropa Ittifoqining o'zi bu jarayonlarda rasman ishtirok eta olmaydi.

Konvensiyaga qo'shilish YeIga bunday ishlarda va Strasburg sudi qarorlarini ijro etishda unga a'zo davlatlar bilan birga ishtirok etish imkonini beradi. Umuman olganda, YeIning "Inson huquqlari va asosiy erkinliklarini himoya qilish to'g'risida"gi konvensiyaga qo'shilishi Yevropa Ittifoqining 27 a'zo davlat va Yevropa Kengashining qolgan 20 a'zosi kabi bir xil qoidalar va xalqaro inson huquqlari monitoringi tizimiga bo'sunishini anglatadi.

Yevropa Ittifoqining konvensiyaga qo'shilishi shaxslarga Yevropa Ittifoqi ustidan shikoyatlar bilan mustaqil Xalqaro sudga, Strasburgdagi Inson huquqlari bo'yicha Yevropa sudiga murojaat qilish imkonini beradi. Konvensiya qoidalariga muvofiq, Yevropa Ittifoqi Inson huquqlari bo'yicha Yevropa Sudi tomonidan aniqlangan har qanday inson huquqlari buzilishini tuzatishga majbur bo'ladi. Bu esa o'z navbatida butun qit'ada inson huquqlari bo'yicha teng sharoit yaratishga yordam beradi.

Bundan tashqari, konvensiyaga qo'shilish Strasburgdagi Inson huquqlari bo'yicha Yevropa sudi va Lyuksemburdagi Yevropa Ittifoqi sudining inson huquqlari bo'yicha qarorlarining qonuniy muvofiqligini ta'minlashga bevosita hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. ЕВРОПА ИТТИФОҚИ ҲУҚУҚИ (Европа Иттифоқи ва ҳамжамиятлари ҳуқуқи) Haydarali Yunusov – 2007 y.
2. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство / За ред. О. В. Зайчука. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. – 546 с.
3. Opinion 2/94, of the Court of 28 March 1996 (Accession by the Community to the Convention for the Protection of Human rights and Fundamental Freedoms), 1996 E.C.R. – C.M.L.R. – 1996. – V. 2. – 1759 p.
4. Barbara Brandtner and Allan Rosas. Human Rights and the external relations of the European Community: An Analysis of doctrine and Practice / Brandtner Barbara and Rosas Allan // European Journal of International Law. – 1998. – № 9. – P. 468-490.
5. Arnfinn Bårdsen. Fundamental Rights in EEA Law. The Perspective of a National Supreme Court of Justice / Bårdsen Arnfinn // EFTA Court spring seminar, Luxembourg. – 12th of June 2015 [Electronic source]. – Mode of access:

<https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/artikler-og-foredrag/fundamentalrights-in-eea-law---bardsen-03062015.pdf>

6. Resolution 2009/2241 INI of European Parliament on the institutional aspects of the accession of the European Union to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. – Strasbourg. – 19 May 2010 [Electronic source]. – Mode of access: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA2010-0184+0+DOC+XML+V0//EN>
7. Кузьма В. Ю. Правове регулювання приєднання Європейського Союзу до Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р.: перспективи та реалії / В. Ю. Кузьма // Jurnalul juridic national: teorie și practică. – 2017. – №1(23) – С. 161-166

Web saytlar:

8. <https://www.coe.int/ru/web/about-us/do-not-get-confused>
9. <https://www.hrw.org/legacy/russian/reports/azerb/1999/august/topic22.html>